

Motion till riksdagen

1989/90:N23

av Lars Norberg m.fl. (mp)

med anledning av prop. 1989/90:44 om
statlig medverkan vid finansiering av export
m.m.

Bakgrund

Propositionen behandlar huvudsakligen förslag till vissa ändringar i den statliga exportkreditnämndens (EKN:s) verksamhet. Den berör också det halvstatliga kreditinstitutet, AB Svensk Exportkredit (SEK).

EKN kan betraktas som ett statligt försäkringsinstitut. Dess ursprung kan återföras till 1930-talets ekonomiska kris, då staterna sökte få i gång handelsutbytet för att få fart på världshandeln och minska arbetslösheten. Man gav då garantier till exportföretag emot kommersiella och politiska risker vid exportaffärer på billiga villkor.

Statligt ingripande i marknaden av denna typ skedde i de flesta industriländer och har fortsatt med vissa variationer alltsedan dess. Verksamheten hade en högkonjunktur under 1970-talet då industriländerna genom ökad export till mindre utvecklade länder sökte öka sina exportinkomster för att kunna betala den allt dyrare oljan. Därvidlag grundlades också den s.k. skuldskrisen. EKN:s verksamhet expanderade, och 1980 var den försäkrade kreditvolymen 70 miljarder kronor. Därefter har volymen sjunkit till ca 50 miljarder kronor. Samtidigt har kreditförlusterna stigit, och de ackumulerade förlusterna i EKN utgör nu 2,2 miljarder kronor. Man kan av propositionen utläsa att möjligheterna att återvinna detta belopp bedöms som små. Regeringens ambition är nu att i fortsättningen avgifter och förluster skall täcka varandra.

För framtiden föreslår regeringen att krediterna skall indelas i kortfristiga (n-systemet) och långfristiga (LT-systemet). Vid beviljande av garanti i n-systemet skall enbart affärsmässiga kriterier anläggas. När det gäller LT-systemet så skall inte bara kreditrisken beaktas utan också i vad mån den planerade exporten uppfyller "de industripolitiska målen", vilket uppenbarligen kan motivera större risktagande än normalt.

Dessa industripolitiska mål formuleras i propositionen på det sätt som de formuleras av de flesta avancerade industriländer: industriell tillväxt skall främjas, nya idéer skall föras ut på marknaden, produktutveckling skall främjas, särskilt s.k. högteknologi. Enbart sysselsättning eller regional utveckling anses inte vara ett tillräckligt skäl. LT-systemet bör ej användas för

att lösa akuta kriser, men kan vara en bidragande orsak till att man tar ökade risker.

Inte överraskande anför regeringen att "med tanke på den pågående EG-integrationen bör samarbetet med garantiinstitut i utlandet stärkas".

Propositionen avvisar tanken att export av miljöteknik skulle kunna vara ett tillräckligt skäl för att ta särskilda risker.

Mot de förslag som framläggs i propositionen vill vi anföra följande:

De garantier som EKN-systemet enligt propositionen föreslår är dels rent affärsmässiga, dels samhällsekonomiskt motiverade. Samtliga n-garantier, men också åtskilliga LT-garantier, är av den rent affärsmässiga typen. Det rör sig här om ganska normala åtaganden av försäkringskaraktär. Det förebringas inte i propositionen några vägande skäl varför staten skall ägna sig åt en sådan verksamhet som lika väl kan skötas av banker och försäkringsbolag. Det förefaller som endast traditionens makt gör att den frågan helt förbi-gåtts.

Vi menar att EKN-systemet ej skall syssla med rutinmässig försäkring av normala kommersiella risker.

Däremot finns det behov av statligt ingripande i undantagsfall när det gäller att få till stånd affärer som bedöms som samhällsekonomiskt starkt motiverade, eller av andra skäl önskvärda ur samhällets synpunkt, även om de vid en renodlad privatekonomisk analys ter sig alltför riskfyllda. Det gäller fall där inhemsk utveckling, sysselsättning och regionalpolitik i nationens intresse bör främjas. Det gäller miljöfrågor där svensk teknik, om den introduceras i närbelägna länder, minskar våra egna miljöskador. Det kan slutligen röra sig om introduktion av människo- och miljövänlig teknik i u-länder eller andra länder med specifikt stödbehov. I sådana fall bör staten ingripa.

Vi föreslår sålunda att exportkreditnämndens verksamhet i fortsättningen inskränks till att bevilja exportkreditgarantier enbart i fall då de kommersiella riskerna bedöms vara så stora att en ur samhällets synpunkt önskvärd exportaffär annars inte kommer till stånd.

De kriterier som bör beaktas är bl.a.:

1. Främjande av svensk teknikutveckling, om den samtidigt bedöms gagna mottagarlandet. Det senare är särskilt viktigt i fråga om u-länder.

2. Främjande av regional utveckling i Sverige. Minskning av risker för arbetslöshet.

3. Främjande av utvecklingen i u-länder.

4. Främjande av spridningen av miljöteknik, särskilt i vårt närområde, men även i u-länder och andra creditsvaga länder.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 1989/90:44 avsnitten 3.1.2, 3.1.3, 3.1.7 och 3.1.8,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att, i motsats till regeringens uttalande i 3.1.5, exportkreditnämnden icke bör samarbeta med garantiinstitut i utlandet,

3. att riksdagen av regeringen begär ett omarbetat förslag till rikt-

linjer för det statliga exportfinansieringsstödet enligt de riktlinjer som
framförs i motionen.

Mot. 1989/90
N23

Stockholm den 20 november 1989

Lars Norberg (mp)

Kent Lundgren (mp)

Krister Skånberg (mp)

Roy Ottosson (mp)

Åsa Domeij (mp)

